

**KAMUNUN DİJİTALLEŞMESİNDE MİLLÎ
TEKNOLOJİ HAMLESİ**

*THE NATIONAL TECHNOLOGY INITIATIVE FOR
DIGITALIZATION IN THE PUBLIC SECTOR*

Dr. Ali Taha KOÇ

KAMUNUN DİJİTALLEŞMESİNDE MİLLÎ TEKNOLOJİ HAMLESİ

Dr. Ali Taha KOÇ¹

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı

Özet

Bu makalenin konusu, kamunun dijitalleşmesinde Millî Teknoloji Hamlesinin önemi ve öncelikli uygulama alanlarıdır. Konunun seçimindeki motivasyon, ulusal düzeyde uygulamaların yanı sıra, ulusal sınırlarımızın ötesindeki gelişmeleri de takip etmeyi gerektiren kapsayıcı bir girişim olan Millî Teknoloji Hamlesinin kamunun dijitalleşme sürecindeki yansımalarının ve mevcut projelerden elde edilen çıktuların gelecek uygulamalar için iyi analiz edilmesi konusundaki gerekliliktir. Kamunun dijital dönüşüm koordinasyonunun tek çatı altında toplanması için Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş ile birlikte kurulan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'nin (CBDDO) çalışmaları ise bu sürecin anlaşılması için oldukça önemlidir. Büyük Veri ve Yapay Zekâ başlığında dijital dönüşümün lokomotif teknolojilerinden olan büyük veri ve yapay zekânın kamuda kullanım alanları irdelenmiş ve CBDDO'nun bu alandaki çalışmalarına yer verilmiştir. Siber Güvenlik Yönetişimi başlığında yeni nesil siber tehditlere karşı ulusal mukavemeti artıracak bütüncül bir yaklaşım oluşturmak üzere yürütülen çalışmalardan bahsedilmektedir. Kamunun Dijital Dönüşümünün Koordinasyonu başlığında ise değişim odaklı ve yenilikçi teknolojilere uyarlanabilen politikalar geliştirmek üzere hazırlanan stratejik doküman çalışmaları incelenmiştir. Dijital Türkiye'nin Yüzü e-Devlet Kapısı başlığında, özellikle dijital devlet alanında Türkiye'yi uluslararası endekslerdeki dünya sıralamalarında üst sıralarda temsil eden e-Devlet Kapısı üzerinden sunulan hizmetler ve dijital hizmet sunum kanallarını yenilikçi teknolojiler ile geliştirerek vatandaş memnuniyetini artırmaya yönelik yürütülen çalışmalar anlatılmıştır. Ulusal Dijital Ekosistem için Uluslararası İş Birliklerinin Önemi başlığında ulusal dijital ekosistemimizi güçlendirecek uluslararası iş birlikleri kurma odaklı çalışmalardan bahsedilmiştir. Son olarak 2023 Vizyonu ve Dijital Türkiye başlığında ise yerli ve millî teknolojilerle hem gerçek hem de sanal dünyada yerini alacak güçlü Dijital Türkiye yolunda yürütülen çalışmalar ve sonuçları tüm yönleriyle ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Dijital Dönüşüm, e-Devlet, Yenilikçi Teknolojiler, Dijital Türkiye

¹ ali[at]yaani.com | ORCID: 0000-0002-9144-5974

THE NATIONAL TECHNOLOGY INITIATIVE FOR DIGITALIZATION IN THE PUBLIC SECTOR

Dr. Ali Taha KOÇⁱⁱ

President of the Digital Transformation Office

Abstract

The objective of this article is to emphasize the importance of the National Technology Initiative for digitalization in the public sector and its practice in the priority areas. The National Technology Initiative is a comprehensive initiative that requires pursuit of implementations at the national level as well as the developments beyond our national borders. The motivation behind addressing this subject is to analyze the implications of this initiative on the digitalization process of the public sector. The mission of the Digital Transformation Office (DTO) of the Presidency, which was established with the transition to the Presidential Government System in order to orchestrate the digital transformation of the public sector under a single roof, is of critical importance for the understanding of this process. In this article, the section “Big Data and Artificial Intelligence” thoroughly examines big data and artificial intelligence by public sector as the locomotive technologies of digital transformation and includes the projects of DTO in related fields. The section “Cyber Security Governance” focuses on the practices carried out to adopt a holistic approach which will strengthen national resistance against new generation cyber threats. Under the section “Coordination of Digital Transformation of the Public Sector”, the strategy documents prepared to develop policies are analyzed. The section “The Platform of Digital Türkiye: e-Government Gateway” explains the efforts devoted to increase citizen satisfaction by digital service delivery channels. The section “Importance of International Collaboration for National Digital Ecosystem” elaborates on the practices that concentrate on establishing international collaborations to strengthen our national digital ecosystem. Finally, in the section “Vision 2023 and Digital Türkiye”, actions and their outputs on the path towards strong Digital Türkiye with domestic and national technologies are discussed in all aspects.

Keywords

Digital Transformation, e-Government, Innovative Technologies, Digital Türkiye

ⁱⁱ ali[at]yaani.com | ORCID: 0000-0002-9144-5974

Giriş

Dijital çağ olarak adlandırdığımız bu yüzyılda hayatımıza giren teknolojik ürünlerin ve hizmetlerin sayısı katlanarak artmaktadır. Yakın zamana kadar sadece birer hayalden ibaret olan birçok gelişmenin yaşandığı bu dijital çağda, artık hemen her şey birbiri ile bağlantılı hale gelmiş ve veri üreten bir fabrikaya dönüşmüştür. Yaşadığımız dünyayı bambaşka bir hale getirmesi muhtemel olan büyük veri, yapay zekâ, nesnelerin interneti, bulut ortamlar, blokzincir, dijital ikiz, kuantum sistemleri gibi yenilikçi teknolojiler, düşünme, davranma ve iş yapma şekillerimizi de değiştirmektedir. Ekonomide, yönetim anlayışında, mesleklerde, eğitimde, medyada ve sosyal hayatın birçok alanında köklü dönüşümleri hep birlikte yaşıyoruz ve artan bir hızla da yaşamaya devam edeceğiz.

Kamunun Dijital Dönüşümü

Çevik, Değişim Odaklı ve Yeniliklere Uyarlanabilir Politikalar

Teknolojik ilerlemelerin toplumsal ve ekonomik yapılarıdaki ilerleyişinin önünde koştugu bir dönemde yaşamaktayız. Dijital teknolojilerin sosyoekonomik hayata hızla nüfuz ettiği ve alışkanlıklarımızı değiştirdiği bir dönemde, ülke kalkınmasının sürekliliği için dijital dönüşümü destekleyen politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu noktada; çevik, değişim odaklı ve yeniliklere uyarlanabilir politikalar, çok hızlı değişim gösteren şartlara ve ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verebilmek adına önemlidir.

Devletler, bilgi teknolojilerinin ilk kullanıcıları olmuştur. Vergi, nüfus, mülkiyet, güvenlik, sağlık gibi ana hizmet alanlarının ifası için hep daha ileri düzey bilgi teknolojilerine ihtiyaç duyulmuştur. Yazılı kâğıttan “0/1” esaslı elektronik mikroişlemcilerle dönüşen günümüz bilgi teknolojilerinin de en yaygın ve sürekli kullanıcıları kamu kurum ve kuruluşlarıdır.

Dijital teknolojilerin tüm bireyler tarafından erişilebilirliği bu teknoloji, ürün ve hizmetlere olan bağımlılıkları artırmıştır. Dolayısıyla, dijital teknolojilerin hizmet alanlarında etkin kullanımına yönelik çevik politikaların yanı sıra dönüşümü tetikleyen bu teknolojilerin geliştirilmesi ve yönetimine yönelik politikaların da ön planda olduğu bir döneme girilmiştir.

Özellikle teknoloji ile iç içe olan kamu kurum ve kuruluşlarının vatandaşların hızla değişen ihtiyaçlarını destekleyebilmesi için uygun politikalar ortaya koyabilmesi beklenmektedir. Bu politikaların hazırlanabilmesi için de en önemli girdi, vatandaşların sistemle etkileşiminden ortaya çıkan veridir.

Veriye Dayalı Etkin Karar Alma Süreçleri

Ülkemizde geliştirilen millî teknolojilerin belirlenecek standartlar üzerinden hazırlanabilmesi için en önemli odaklardan birisi de ortak bir veri alanının oluşturulmasıdır. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından kamu kurumlarının verisinden değer üretmek ve veri yönetişimini üst seviyeye çıkarmak amacıyla Kamu Veri Alanı kurulacaktır. Kamu Veri Alanı ile hedeflenen, öncelikle kurumların veri yönetişiminde farkındalığının artırılması ve uygun birlikte çalışabilirlik çerçevesinin oluşturulmasıdır. Buradan yola çıkılarak, kamu kurumlarının veri kapasitesini artırması ve veri kümelerinin paylaşılması adına rollerin tanımlanması, altyapı, insan kaynağı ve mevzuata yönelik detayların ortaya koyulabilmesi için projelerin hazırlanması gerekmektedir. Bu amaçla kapsayıcı, bütünsel ve veri odaklı bir yaklaşımla farklı rollere sahip kamu kurum ve kuruluşlarının birlikte çalışabilmesi gerekmektedir. Kurumların kendi

verisine hâkim olması demek, başka kurumların veri sahipliğinin belirlenmesine de yardımcı olacaktır. Veri sahipliğinin belirlenmesiyle, yeni kavramlardan türeyen verinin sorumlusu oluşturulduğu anda belirlenebilecektir. Yayınlanacak olan veri stratejisi, bu yapının oluşabilmesi için temel teşkil edecektir. Aynı zaman da veri strateji, 2021 yılında yayınlanmış olan Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (UYZS) ve 2023 yılında yayınlanması planlanan Dijital Devlet Stratejisi birbirlerini tamamlayan stratejiler olacaktır. Bu doğrultuda UYZS, bu stratejilerle bağlantıyı ortaya koymaya yönelik stratejik önceliklerle hazırlanmıştır. UYZS içerisinde “Kamu Veri Alanının” kurulacağını belirten, “Açık Veri Portalı” gerekliliklerine işaret eden ve özel sektörün “Açık Veri Kümesi” teşvikine odaklı tedbirler, veri stratejisine yönelik yer almaktadır.

Veri İletimi ve Açık Veri

Kamu verisinden katma değer üretecek, üçüncü taraflarla paylaşılmasını sağlamaya yönelik Ulusal Açık Veri Portalinin oluşturulması önemli bir adımdır. Bu bağlamda kamu kurumlarının iş süreçlerinde ürettikleri verilerin kişisel veri, ulusal sır ve ticari sırların mahremiyet ilkeleri dikkate alınarak, oluşan bu önemli içeriğin açık devlet verisi formatında paylaşımı sağlanacaktır. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi tarafından başlatılan AçıkVeri projesi ile de bu veri paylaşımı gerçekleştirilecek düzeye geldikten sonra bu doğrultuda veri sahibi yönetimlerde şeffaflık, hesap verebilirlik ilkelerinin benimsenmesi ve katma değerli yeni hizmetlerin üretimine imkân sağlamak amaçlanmaktadır.

AçıkVeri projesiyle bir anlamda açık devlet verisi yol haritası ortaya koyulmuştur. Bu yol haritası altında:

- Açık devlet verisinin erişilebilirliği ve kalitesinin artırılması,
- Kamu kurumlarında açık devlet verisinin yayınlamasında koordinasyonun sağlanması,
- Devlet politikalarının oluşturulması yasal altyapısının tahsis edilmesi,
- Verinin kullanımına yönelik kamu talebi hedef kitle geliştirilmesi,

başlıkları detaylandırılmıştır.

Herkesi Birbirine Bağlarken, Her Şeyi Birbirine Bağlamaya

Veri standartlarının hazırlanmasındaki bir önemli unsurda, farklı sistemlerin, farklı uygulamalar üzerinden çalışırken birbirleri arasında konuşmalarını sağlayacak yapıların oluşturulması ve veri iletiminin ortaya koyulabilmesidir. Devlet kurum ve kuruluşları altındaki sistemlerin ve de bireyleri bu hususlar dikkate alınarak birbirlerine bağlanması da yine AçıkVeri projesi ile sağlanması planlanmaktadır. Bu yalnızca, bireyin ya da kurumun kendi verisine erişimi için değil aynı zamanda farklı sistemlerin, farklı bireylerin belirlenen standartlar doğrultusunda bağlanabilmesini de içerecektir.

Küresel Rekabet ve Sürdürülebilir Dijital Kalkınma

Küresel rekabetin ve ekonomik bütünleşmenin temelinde malların, kişilerin (iş gücünün), sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımı yer almakta olup dijital verinin her yerdeliği bu dört başlığın yanında verinin serbest dolaşımını da gündeme getirmiştir. Veri sahipliği konusu, dijitalleşen dünyada ülkeler ve hatta çok uluslu şirketler arasındaki rekabetin ana argümanı haline gelmiştir. Veri odaklı dönüşümün ve yeniliğin kalkınma hamlesi haline geldiği günümüz dünyasında değişen teknolojilere uyum sağlayıp sürdürülebilir bir gelişim süreci ortaya koyabilmek, ülkelerin yapısal olarak en ciddi sınavlarından biri haline gelmiştir. Hızla dönüşen küresel değer zincirleri içerisinde ülkemiz için dijital kalkınma bir

tercih meselesi değildir. Bu yarıştaki konumumuzu öz kaynaklarımız ile harmanlanan mal, hizmet, sermaye ve veri akışlarını hangi ölçüde değere dönüştürdüğümüz belirleyecektir.

2000'li yılların başlarında dijitalleşmeye başlayan gerçek ve tüzel kişi işlemleri e-Devlet uygulamaları hakkında merkeziyetçilik odaklı tartışmalara sebep olmuşken günümüzde çok uluslu şirketlerin topladığı ve işlediği veri hacmi çok daha kritik olan bireysel hak tartışmalarına zemin oluşturmaktadır. İnsanın ve hatta otonom sistemlerin her türlü bilgiye ve içeriğe internet ortamında erişilebildiği bir gerçeklikte, verinin sahipliği ve paylaşımı önem kazanmıştır. Bu tartışmalarda düzenleyici en üst otorite olarak yerini alan devletlerin küresel rekabeti salt piyasa koşullarına bırakması söz konusu değildir. Her ülke kendi menfaatini azami kılabilmek ve sürekliliğini sağlayabilmek üzere atımlar yapmaktadır. Dijital kalkınma süreci geleneksel bilgi toplumu ve e-devlet stratejilerinin ötesinde, teknolojinin geliştirilmesini talep etmektedir. Mevcut tarım, sağlık vb. teknolojilerde dijital teknolojilerden istifade edilmesini gerektirmektedir. Bilindiği üzere, tüm ülkeler dijital kalkınma hamlelerine önem vermekte, bu yönde çalışmalar gerçekleştirmektedir. Türkiye de dijital teknolojilerden azami fayda edebilmek, teknolojik ihtiyaçların ve dijital kalkınmanın ülkeye en iyi şekilde adapte edilebilmesi için Milli Teknoloji Hamlesi'ni hayata geçirmiştir. Milli Teknoloji Hamlesi ruhu ile bu alanlarda yetkinlikler kazanmak ve üst düzey teknolojileri milletin hizmetine en iyi şekilde sunmayı amaçlayan bir devlet anlayışı yer almaktadır. Ekonomik faydanın ön planda tutulduğu küresel rekabet içerisinde insan ve çevre odaklı bir anlayışın tesisi ve sürdürülebilirliği için topyekûn çaba sarf edilmesi gereklidir. Bu gayretin; devletin tüm kurumlarında, araştırma merkezlerinde, işletmelerde ve karar verici mekanizmalarda şekillenmesi ile küresel rekabette ülkemizin geleceğini muhafaza edeceğimiz aşikârdır.

2023 Vizyonu ve Dijital Türkiye

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi olarak ulusal kalkınma hedeflerimiz doğrultusunda önemli çalışmalara imza atılmaktadır. “Daha fazla değer üreten, daha adil paylaşan, daha güçlü ve müreffeh bir Türkiye” vizyonu ile hazırlanan On Birinci Kalkınma Planında (2019-2023) dijital dönüşüm hızlandırıcı politika alanı olarak belirlenmiştir. Başkanlığımızın, “Rekabetçi Üretim ve Verimlilik” ile “Hukuk Devleti, Demokratikleşme ve İyi Yönetişim” eksenlerinde sorumlu kurum olarak yer aldığı tedbirler, 2023 vizyonumuz ile şekillenen yeni bir teknoekonomik atılım için kaldıraç etkisi yapmaktadır.

Ülkemizde, 1990'lı yılların sonundan itibaren bilgi toplumuna yönelik çeşitli politikalar hayata geçirilmiş olup 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle dijital dönüşüme verilen önem üst seviyeye taşınmıştır. Aşında bütün bu süreç ve hayata geçirdiğimiz uygulamalar, “Dijital Türkiye” olma yolunda aşılacak kilometre taşlarıdır. Dijital Türkiye; dijital teknoloji, ürün ve hizmetleri kullanarak sağladığı üretkenlik artışı ve veriden elde ettiği değerle küresel ölçekte rekabetçi bir Türkiye'dir. Bu vizyon; devletimizin, toplumun ve ekonominin iş ve işlemlerinde teknolojiye uyum sağlayıp, yeniliklerin hayata geçirilmesiyle mümkün olacaktır.

COVID 19 pandemisiyle beraber dijital ürün ve hizmetlerin yaygınlaştığı, tüketici alışkanlıklarının değiştiği bir döneme adım atıldı. Sıkça “yeni normal” olarak adlandırılan bu dönem ile birlikte teknolojik gelişmelerin de daha fazla hissedilir olduğu ve bunların etkisinin artarak devam edeceği tahmin edilebilmektedir. Fiziksel dünya ile siber ortamın iç içe geçtiği ve çok boyutlu şekilde etkileşime girdiği yeni normalde, küresel ölçekte norm ve kurallar yeniden belirleniyor. Küresel düzenin kurallarının teknolojik imkânlar nispetinde yeniden yazıldığı günümüzde ülkemizin çıkarlarını en etkin biçimde koruyacak adımlar

atılması için tüm ülkeler gibi ülkemizde de kamu yönetimi yeniden organize oluyor. Teknolojik altyapısında, veri kaynaklarında, beşerî sermayesinde ve iş süreçlerinde yeni nesil dijital teknolojilerin gerektirdiği iyileştirmeleri vakitlice yapabilen ve bu dönemin ihtiyaçları ile gerekliliklerine uyum sağlayabilen ülkelerin önümüzdeki dönemin kazananları olacağı aşîkârdır.

Ülkemiz, Dijital Türkiye vizyonu ve Millî Teknoloji Hamlesi ile bu döneme hazırlıklı olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'nin vizyon ve stratejileri detaylı irdelendiğinde bu dönemin getireceklerinin her alanda detaylı bir şekilde ele alınmaya çalışıldığı gözlemlenebilmektedir. Bu konular ele alınırken yapılan hazırlıklar, dönemin sadece teknik anlamda getireceği ihtiyaçlar ekseninde değil, sosyal, kültürel gibi alanlarda başta olmak üzere Türkiye'ye özgü durumlar da göz önünde bulundurularak yapılmaktadır.

Dijital Türkiye vizyonumuz ve Millî Teknoloji Hamlemiz 21. yüzyılın en kıymetli değeri olan veri odaklı bir yaklaşımla şekillenmektedir. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi olarak bizler de Dijital Türkiye vizyonuna büyük ölçekli katkılar sağlamayı amaçlayan bir motivasyon ile çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Millî bir değer olarak görülen ülke verisinin korunması bu süreçte en önemli öncelik olarak yerini muhafaza etmektedir. Yerli ve millî teknolojinin teşvik edilmesi, bu anlamda nitelikli uzman yetiştirilmesine yönelik Başkanlığımız hedeflerini hayata geçirmek de ülkemizin 2023 Vizyonu kapsamında önemli gündem başlıklarımız arasında yer almaktadır. Savunmadan eğitime, sağlıktan imalat sanayiine, tarımdan finansa tüm sektörlerde dijital teknolojilerden en üst düzeyde istifade edilmesi için tüm kurumlarımızın katkılarıyla Dijital Türkiye hayata geçirilecektir.

Bu vizyonla, bir taraftan yeni nesil dijital teknolojilerin sosyoekonomik yapıya nüfuzunu hızlandırırken, diğer taraftan da bu teknolojilerin özelde halkımızın ve genelde de tüm insanlığın faydasına olacak şekilde kullanılmasını sağlayacak kural ve düzenlemelerin oluşturulmasına hizmet etmeliyiz. Son yıllarda tüm dünyada ön plana çıkan başta yapay zekâ olmak üzere yeni nesil dijital teknolojilerin getirdiği fırsatların ve risklerin farkındayız. Ülkemiz adına bu riskleri bertaraf edecek adımlar atmaktayız. Örneğin, ülkemiz için kritik teknoloji alanlarından biri olarak belirlenen yapay zekâ, yeni bir teknoekonomik atılım ortaya koyan 2023 vizyonumuzun en önemli taşıyıcılarından. Bu bakış açısıyla hayata geçirilen Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi (2021-2025) Türkiye'nin bu alanda yürüteceği çalışmalar için ana yol haritasını teşkil etmektedir. Stratejimiz keşfedici bir nitelik taşımakta olup temelde sosyoekonomik yapıda dönüşümü yönetebilecek çevik ve sürdürülebilir bir ekosistem teşkil etmeyi ve bu ekosistemin işleyişindeki olası verimsizlikleri mümkün olduğunca azaltmayı amaçlamaktadır. Yapay zekâ alanının hızla gelişen doğası gereği stratejide yer alan ortak kabuller ve bu kapsamda tüm paydaşların katılımıyla hazırlanması öngörülen rehberler, yaşayan ve sürekli gelişen bir referans mahiyetinde olacaktır. Odağında; "beceri", "veri" ve "altyapı" olarak belirlenen üç temel yapay zekâ yetkinliği olan Strateji, paydaşı olduğu uluslararası "güvenilir ve sorumlu YZ" değer ve ilkeleri doğrultusunda ülkemizin küresel bir oyuncu olmasını hedeflemektedir.

COVID-19 pandemisi, iklim değişikliği, finans krizleri ve göç hareketleri gibi küresel sorunlar veri odaklı küresel çözüm arayışlarını gündeme getirmiştir. Yapay zekâ çalışmalarının da can damarı olan dijital veri yeniden kurulan dünya düzeninin en temel değişkenidir. Daha adil bir dünya için dijital verinin belirli şirket ve ülkeler nezdinde toplanması ve işlenmesi üzerindeki tahakkümün aşılması gerekmektedir. Ülke menfaatlerini savunmak üzere kurumlarımız uluslararası çalışmalarda aktif şekilde yer almakta, ülke olarak daha fazla söz sahibi olmaktayız. Bu kapsamda, yenilikçi düzenlemeler ile vatandaşlarımızın ve teşebbüslerin hakkı korunmaya devam edilecektir. Diğer taraftan özel

sektörün küresel olarak daha rekabetçi olabilmesi için önünün açılmasını sağlanacaktır. Çalışmalarımızda, siber vatani muhafaza etmek de dijital ekonomiyi büyütmek de elzemdir. Ülkemizin dönüşen dünya düzenine ayak uydurması için devletin dijital dönüşümü hayatidir. Hazırlıkları devam eden bulut bilişim, dijital devlet ve ulusal veri stratejileriyle ülkemiz, mevcut sistemleri daha da ileriye taşıyarak, yeni normalde vizyonunu ve hedeflerini net bir şekilde ortaya koyacaktır. Dijital Türkiye ve Millî Teknoloji Hamlesi bir tercih meselesi olmayıp ülkemizin yeni teknolojiler doğrultusunda hızla dönüşen küresel sistemde güçlü bir şekilde var olma çabasının stratejik yansımasıdır. Tüm bu çerçevede Dijital Türkiye hedeflerinin ana taşıyıcısı olan kamunun dijital dönüşümüne öncülük etmek amacıyla çalışmaya devam edeceğiz.

Dijital Türkiye'nin Yüzü E-Devlet Kapısı

Dijital dönüşümün kamu yönetimine direkt yansıması olan e-Devlet konsepti gün geçtikçe daha değerli bir yapı haline gelmiştir. 1990'lı yıllarda başlayan e-Devlet çalışmaları sürekli gelişerek ve kapsamını genişleterek uluslararası rekabet edilebilirlik noktasında da değer bulmuştur. Ülkeler dijital hizmet sunum kanallarını büyük veri ve yapay zekâ gibi teknolojilerle ilişkilendirerek vatandaş memnuniyetini en yüksek düzeye çıkarmayı, kamu hizmetlerinde performans ve kaliteyi artırmayı hedeflemişlerdir. Türkiye de gündemi yakından takip ederek, 2008 yılında erişime açılan e-Devlet Kapısını bu minvalde geliştirmeye dönük çalışmalarını sürdürmüştür.

Kuruluşunda 9 entegre kurumun 22 hizmeti ile başlayan e-Devlet Kapısı serüveninde, 2021 yılı sonu itibarıyla 851 entegre kurum, 6.248 hizmet ve 57.663.332 kullanıcı sayısına sahip Türkiye'nin dijital yüzü haline gelen bir noktaya ulaşılmıştır. Dijital Türkiye Platformunun yüzde 37'si kamu kurumlarına, yüzde 49'u belediyelere ve yüzde 14'ü özel sektöre ait hizmetlerinden oluşmaktadır. Kullanıcıların hayatını kolaylaştırmak, beklentilerini karşılamak amacıyla bu platforma her geçen gün yeni hizmetlerin eklenmesine devam edilmektedir. Başlangıçta geleneksel kamu hizmeti sunum metotlarının terkedilerek bürokrasiden uzak, belge yerine verilerin konuşulduğu bir yöntem olarak kabul edilen elektronik hizmetler, zaman içerisinde yükselen ve genişleyen vatandaş beklentilerini tam olarak karşılayamaz duruma gelmiştir. Bu husus dünyanın tüm e-Devlet yapıları için söz konusu olmuştur. Özellikle türev teknolojilerin gün geçtikçe hayatımızda daha geniş yer kaplamasıyla hizmetlerin sadece dijitalleşmesi değil, aynı zamanda yaşamsal olaylar başta olmak üzere birbiri ile ilgili olan hizmetlerin bir arada ve bütünleşik bir şekilde tasarlanıp sunulması önem kazanmıştır. Tekil hizmet sunumlarının yavaş yavaş terkedilmesi ve devletin dijital ortamda sunduğu hizmetlerden daha yüksek katma değer sağlanması, vatandaş memnuniyetinin daha üst seviyelere çıkarılması ve kurumlar arası veri paylaşımının daha etkin olabilmesi için 2020 yılı itibarıyla Türkiye e-Devlet Kapısında bütünleşik hizmet sunumu süreci başlamıştır. Bu bağlamda, vatandaşların büyük ilgisine mazhar olan "Araçlarım", "İkametgâhım" ve "Çalışma Hayatım" başlıkları altındaki hizmetler erişime açılmıştır.

Beklenmedik bir anda ortaya çıkan ve etkisi artan bir kaos ortamına neden olan, ülkelerin dijital altyapılarını sorgulayan, direnç seviyelerini ölçen bir dönemi beraberinde getiren pandemi, dijital teknolojilerin kamu ve özel sektörde etkinliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu dönemde e-Devlet hizmetleri dahil dijital platformlardan sunulan tüm hizmetler kullanıcıların da talebinin artmasıyla ayrı bir önem kazanmıştır. Covid-19

sürecinde dijital teknolojilerin nasıl benimsendiğine yönelik yapılan bir araştırmayaⁱ (McKinsey & Company, 2020) göre özel sektör kuruluşları, dijital alandaki herhangi bir değişimi bu dönemde 20-25 kat daha hızlı benimsemişlerdir. Hatta çalışanların kuruluşlarında 1 yıl sürmesini bekledikleri değişimler ortalama 11 günde hayata geçirilmiştir. Uzaktan çalışma ve uzaktan eğitim gibi deneyimler muhtemelen pandemi sonrası hayatın yeni normalleri olarak varlıklarını sürdürecektir.

Türkiye bu sürece oldukça hızlı ve başarılı bir adaptasyon sağlamış, sahip olduğu kamu yönetimi kültürü ve yeni hükümet sistemindeki Dijital Dönüşüm Ofisi yapılanmasının getirdiği etkili koordinasyon mekanizması ile hızlı aksiyon alan ülkelerin başında gelmiştir.

Bütünleşik hizmetlerin pandemi döneminde açılmasının yanı sıra 65 yaş üstü vatandaşlara, öğrencilere, iş dünyasına sunulan hizmetlerle hem kalabalıktan dolayı ortaya çıkabilecek bulaş riskinin azaltılmasına, hem de kamu hizmetlerinden 7/24 faydalanılmasına katkı sağlanmıştır. Kuşkusuz bu başarıya yıllara sarıh bilgi birikimi, kararlılık, güçlü kurumsal kapasiteye sahip kurumlar ve bu alanda uzmanlaşmış teknik ve idari personel sayesinde ulaşılmıştır.

Çevrim içi bir yönetim anlayışının giderek egemen olduğu yaklaşımlar, kamu yönetimini derinden etkilemektedir. Kamu yönetiminin en temel işlevinin toplumun her kesimine kamu hizmeti sunmak olduğu düşünüldüğünde, dijitalleşme ile birlikte bu hizmetlerin hızı, kapsamı, güveni ve kalitesi her geçen gün önem kazanmakta, vatandaş beklentileri ise sürekli olarak artmaktadır.

e-Devlet hizmetlerinin tasarımında teknolojik araçlar, kurum beklentileri veya mevzuat esaslarının yanında, hizmetin asıl kullanıcısı durumunda yer alan vatandaşların beklentisinin karşılanması ve memnuniyeti temel önceliktir. Sunulacak hizmetlerin kolaylaştırıcı özellikleri, toplumun olabildiğince tüm kesimlerini kapsamaması, katma değerinin yüksek olması kullanıcının memnuniyet derecesini doğrudan artıran faktörlerdir. Devletler bu faktörler yanında güven, kalite, toplumsal refah, toplum refahı, sürdürülebilirlik, sosyal ve politik hedeflerden de etkilenerek e-Devlet hizmet tasarımlarını gerçekleştirmektedir.

e-Devlet Kapısında modellenen veya iyileştirilen hizmetler için vatandaş bildirimleri dikkate alınmakta; periyodik olarak düzenlenen dijital memnuniyet anketleri, hizmet özelinde alınan dijital bildirimler ve diğer kanallardan toplanan veriler değerlendirilmektedir. 817.000 kullanıcının katılımıyla yapılan ve 2021 yılında raporlanan anket çalışmasında, e-Devlet Kapısı vatandaş memnuniyet düzeyi yüzde 95 olarak belirlenmiştir. 2022 yılı anket çalışması da 1.000.000 kullanıcının katılımı ile sonlandırılmış ve raporlama aşamasına başlanmıştır. Şu anki veriler incelendiğinde genel memnuniyet oranının yine yüzde 90'ın üzerinde olduğu görülmektedir. Raporlama sürecinde sadece memnuniyet ölçümlemesi yapılmamakta aynı zamanda yeni hizmetlerin geliştirilmesi, mevcut hizmetler üzerinde iyileştirmeler yapılması ve yeni bütünleşik hizmetlerin modellenmesi için detaylı veri taraması ve metin madenciliği de yapılmaktadır.

“Hedefimiz Dijital Türkiye” mottosuyla yola çıkan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, e-Devlet Kapısını her geçen gün geliştirmek, sunulan hizmetlerin kapsamını artırmak,

ⁱ “COVID-19, şirketleri teknolojinin taşıma noktasına nasıl itti ve işletmeleri sonsuza dek nasıl dönüştürdü?” başlığı adı altında yapılan ankete göre, COVID-19 dijital teknolojilerin benimsenmesini birkaç yıl hızlandırmış ve bu değişikliklerin çoğunun uzun vadede de devam edeceğini göstermiştir.

vatandaş beklentilerine cevap vermek ve bu hizmetlerden azami memnuniyeti sağlamak yolundaki çalışmalarını tüm azim ve kararlılığı ile sürdürmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi “Dijital Türkiye” ve “Milli Teknoloji Hamlesi” vizyonu ile dijital teknolojilerin geliştirilmesi konusunda uluslararası seviyede öncü konumda bulunmayı hedefleyen yaklaşımı ile Başkanlık, teknik alandaki gelişmelerin yanı sıra hukuk alanındaki gelişmelere de yön vermek için de çalışmalar gerçekleştirmektedir. Yıkıcı teknolojilerin sınır ötesi etkisi de dikkate alındığında, bu teknolojilerin hukuki bir zemine oturtulması için tek başına ulusal düzenlemelerin yetersiz kalacağı aşikârdır. Bu kapsamda, uluslararası iş birliğine bilhassa önem verilmekte ve uluslararası düzenleme çalışmalarına aktif katılım sağlanmaktadır.

Büyük Veri ve Yapay Zekâ

Ofisimiz bünyesinde sağlıkta yapay zekâ özelinde yürütülmekte olan projelerle; ülkemizin verisinden değer üretme, sağlık personelinin iş yükünü azaltma, erken tanı ile sağ kalım oranlarını artırma maksadı ile sağlık sektöründe yapay zekâdan fayda sağlanması hedeflenmektedir. Bu çalışmalardan ilki, “*Türk Beyin Projesi*”dir. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019’a göre; Türkiye, MR cihazı başına görüntüleme sayısı bakımından diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ilk sırada yer almaktadır. Benzer bir istatistik olarak 1000 kişiye düşen MR görüntüleme sayısı 195 olup, bu alanda da dünyada birinci sırada yer almaktadır (Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2019). MR görüntüleme sayısının 15 milyonu geçtiği sağlık sistemimizde hekimlerimize yardımcı olabilmek ve iş yüklerini azaltabilmek amacıyla “*Türk Beyin Projesi (TBP)*” başlatılmıştır. T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Gazi Üniversitesi iş birliği ile ortaya çıkan “*Türk Beyin Projesi*” kapsamında, ilk uygulama Gazi Üniversitesi Hastanesi’nde hayata geçirilmiştir. Beyin MR görüntüleri üzerinde çeşitli analizleri yapay zekâ tabanlı sistemler sayesinde gerçekleştirmek, çeşitli beyin anomalilerinin tespit ve teşhisini kolaylaştırmak, MR cihazından görüntü geldiği anda yapay zekâ tabanlı sistem yardımıyla hastalık tespiti için karar destek sistemleri geliştirmek ve geliştirilen sistemlerin Görüntü Arşivleme ve İletişim Sistemi’ne (PACS) entegrasyonunu sağlamak, yapay zekâ destekli analiz sonuçlarına göre çekilen MR görüntülerini önceliklendirerek hekimlerimizin değerlendirmesine sunmak, acil müdahaleye ihtiyaç duyabilecek hastalara daha hızlı şekilde müdahale edebilmek ve çeşitli komplikasyonların oluşma ihtimalini azaltmak, sağlıkta yapay zekâ ekosistemine destekte bulunmak amaçlanmaktadır.

Ofisimizin diğer yapay zekâ projelerinde de tıp etiğinin temel ilkelerinden yararlılık ilkesi gözetilmekte olup, meme kanseri erken teşhisi ile hayat kurtarımına destek sağlama maksadıyla “*Sayısal Göz Projesi*” oluşturulmuştur. Meme kanseri dünyada kadınlar arasında en sık rastlanan kanser türüdür ve kansere bağlı kadın ölümlerinin de bir numaralı sebebidir. Son 50 yılda dünyada meme kanseri görülme sıklığı iki katından fazla artmıştır. Ülkemizde bu oran, son yıllarda gittikçe yükselmektedir. Meme kanserine bağlı problemleri en aza indirmek için erken teşhis sürecinde yapay zekânın çeşitli amaçlarda kullanılması önemli ve gereklidir. Meme kanserinin erken teşhisinde en etkili yöntem, düzenli aralıklarla tarama mamografi tetkikinin çekilmesidir. Meme kanserinin erken evrede teşhis edilmesi mastektomi oranlarını düşürmekte, kombine tedavilerin uzun dönem yan etkilerinin azaltmakta, iyileşme sürecini kısaltmakta ve sağ kalım oranlarını yükseltmektedir. Geliştirilen yapay zekâ sistemi; Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi İbni Sina Araştırma ve Uygulama Hastanesi gibi üniversite hastanelerinde geçerleme testlerine tabi tutulmuş olup, performansının ve model başarımının yüzde 90 üzerinde olduğu uzman hekim ve akademisyenler tarafından doğrulanmıştır.

“Sayısal Göz Projesi”ne ek olarak, daha iyi tedaviye yol açan iyileştirilmiş anlayışla, tıp uzmanları tarafından tekrarlayan görevlere harcanan sürenin azaltılması maksadıyla “Karaciğer Naklinin Yapay Zekâ ile Modellenmesi” çalışması yürütülmektedir. Karaciğer nakli veya tıbbi adıyla karaciğer transplantasyonu, son dönem karaciğer yetmezliğinin tek tedavi yöntemidir. Transplante edilecek karaciğer kadavradan ya da uygun koşulları sağlayan canlı vericilerden sağlanmaktadır. Canlıdan yapılacak transplantasyonlarda alıcıya verilecek karaciğer sağ lob, vericide kalacak sol lob hacim ve ağırlığının operasyon öncesinde doğru hesaplanması hayati önem taşımaktadır. Vericide kalacak karaciğer hacminin toplam hacmin yüzde 30’undan az olmaması gerekmektedir. Günümüzde bu ölçümler Bilgisayarlı Tomografi görüntüleri üzerinden otomatik ya da yarı otomatik programlar kullanılarak radyologlar tarafından yapılmakta olup, ölçümlerin detaylı olması ve birçok verici adayı değerlendirilmesi nedeniyle vakit almaktadır. Radyologların iş yükünü azaltabilmek, hızlı bir şekilde karaciğer hacim hesaplaması ile karaciğer nakil operasyonu öncesi bekleme süresinin kısaltılması amacıyla, karaciğer segmentasyonu ve hacim hesaplamasını otomatik olarak yapabilecek bir yapay zekâ modelinin geliştirilmesi “Karaciğer Transplantasyonu Öncesi Karaciğer Sağ-Sol Lob Segmentasyon ve Hacim Ölçümünün Yapay Zekâ ile Modellenmesi” çalışması ile hedeflenmektedir.

Siber Güvenlik Yönetişimi

Geçmişte sadece kişilerin iletişim ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretilirken, günümüzde haberleşme yeteneği kazandırılmış milyarlarca nesnenin iletişim ağına dâhil olduğu bir yapı ortaya çıkmıştır. Artık geleneksel veri tabanı araçlarıyla yönetmenin imkânsız olduğu, çok farklı kaynaklardan çeşitli formatlarda ve yüksek hızlarda akan, büyük hacimli veriler çağında yaşıyoruz.

Yüksek veri ve trafik yoğunluğu, her şeyin birbiriyle haberleşmesi, çok düşük gecikme süresi gibi ihtiyaçlar 5G haberleşme ağlarını ortaya çıkarmıştır. Benzer doğrultuda 6G haberleşme ağlarının da, klasik veri haberleşmesi dışında ortam bilgisi kullanarak haberleşme kalitesini artıracak bir tasarıma sahip olacağı öngörülmektedir. Bütün bunlar devasa boyutlu verilerin, daha hızlı ve daha kaliteli bir şekilde iletişim ortamına aktarılması ve işlenmesi anlamına gelmektedir.

Sürekli artan veriler ve gelişen yenilikçi teknolojiler, hem siber tehditlerin çeşitlenmesine yol açmakta hem de veri güvenliğinin sağlanmasını zorlaştırmaktadır. Yenilikçi teknolojilerle birlikte daha da karmaşıklaşan siber saldırılar kritik hizmetlerin sunumunda kullanılan sistemlere kilometrelerce uzaktan bile ciddi hasarlar verebilmektedir. Kritik altyapı, sistem ve hizmetlerin kısmen ya da tamamen devre dışı bırakılması, ülkelerin toplumsal düzenini bozma ve millî güvenliğini tehlikeye sokma potansiyeli taşımaktadır. Bu saldırılarla sistemler işlemez duruma gelebilmekte, kişisel bilgiler çalınabilmekte, haberleşme sekteye uğrayabilmekte, bankalar çalışamaz hale gelebilmekte, şehirler elektriksiz kalabilmekte, sahte belgelerle itibar kayıpları yaşanabilmektedir.

Geleceğin teknolojileri, geleceğe yönelik güvenlik bakış açılarını da kökten değiştirmektedir. Geçmişte daha sade yöntemler, basit amaçlar ve belirli yetkinlikte kişiler tarafından gerçekleştirilen siber saldırılar, artık devletler düzeyinde, otomatize edilmiş, daha sık, karmaşık, yıkıcı ve hedef odaklı olmaya başlamıştır. Siber saldırı planlayan unsurların büyük veri destekli yapay zekâ algoritmalarıyla, teknolojiyi daha zeki ve etkili saldırılar için kullanması siber güvenliği dijitalleşmenin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir.

Siber uzay, kara, deniz, hava ve uzaydan sonra beşinci savaş ortamı olarak ülkeler için ulusal güvenliğin ayrılmaz ve en önemli bileşeni durumundadır. Siber saldırılar gerek tek

başına gerekse geleneksel savaş araçlarıyla birlikte simetrik, asimetrik veya hibrit savaş yöntemlerinin bir unsuru olarak kullanılmakta, tarafların askerî ve siyasi hedeflerine ulaşmasında etkin rol oynamaktadır. Sonuçları ise sadece sanal ortamda değil fiziksel ortamda da görülebilmekte, geleneksel savaşta olduğu gibi can ve mal kaybına sebep olabilmektedir. Siber saldırıların artık savaşa dönüşmesi ülkelerin tıpkı sınırları gibi dijital altyapılarını da korumasını zorunlu hale getirmiştir.

Siber saldırı yöntemlerinin çeşitlendiği, kritik altyapıların hedeflendiği, saldırı kaynağını ve hedefi tespit etmenin uzun zaman aldığı, hatta bazen mümkün olmadığı türden saldırıların gerçekleştiği günümüzde, yeni savunma yaklaşımlarına duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Bu konuda en büyük tehdit ise yeni nesil teknolojilerle oluşturulan tehdit ve saldırıları, mevcut yöntemlerle savunmaya çalışmak olacaktır. Akıllı saldırılar ancak daha akıllı yöntemlerle etkisiz kılınabilir.

Yapay zekâ sistemleri, günümüzde otomatik tehdit algılama, anormal davranışları belirleme, saldırıları modelleme, saldırı davranışını öğrenme, yeni saldırı oluşturma gibi pek çok alanda kullanılmaya başlanmış durumdadır. Bunun yanında saldırılara otomatik karşı koyma, zafiyetleri belirleme ve önleme gibi alanlarda yapay zekânın katkısının daha sık görülmesi beklenmektedir.

Hızla artan siber tehditlere karşı vatandaşlarımızın, kurumlarımızın ve dijital altyapılarımızın korunmasına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgi ve iletişim sistemlerindeki güvenlik risklerinin azaltılması, etkisiz kılınması ve özellikle millî güvenliği tehdit edebilecek veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek kritik sistemlerin güvenliğinin sağlanması önem arz etmektedir.

Şüphesiz dünyanın hiçbir yerinde yüzde yüz güvenlikten bahsetmek mümkün değildir. Ancak, siber güvenlikte yeterli olgunluğa erişmenin en önemli bileşeni olan insan, teknoloji, organizasyon yapısı, yasal düzenleme, ulusal ve uluslararası iş birliği boyutlarının her birinde atılacak doğru ve bilinçli adımlarla yıkıcı etkilerden uzak durmak mümkündür. Bu boyutların içerisinde insan en zayıf halka, organizasyon yapısı ise en etkili unsurdur.

Son yıllarda hem ölçek hem de çeşitlilik itibarıyla artan siber tehditler, ülkeleri dijital altyapılarının korunması ile ilgili yeni tedbirler almaya, politika, strateji ve yönetim yapısını bütüncül bir bakış açısıyla yeniden değerlendirmeye sevk etmiştir.

Yönetimde payı olan tüm aktörlerin karşılıklı etkileşim ve iş birliği içinde, birlikte belirlenen hedeflere, tek vücut olarak yönelmesi yönetim olarak tanımlanmaktadır. Temelinde ise yönetime dahil olma, iş birliği, senkronizasyon ve iletişim vardır. Siber güvenliğin sağlanması teknolojik tedbirlerin yanı sıra, etkin politika ve stratejilerle organizasyon yapısının işlevselliğine bağlıdır. Bu yüzden siber güvenliğin ulusal çapta yönetiminden bahsedildiğinde “yönetişim” kavramı yoğunlukla kullanılmaktadır.

Ülkelerin siber güvenlik yönetişimi dünya genelindeki eğilimlere göre sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. Tehditler, tehditlerle mücadelede yeni teknolojiler, bu teknolojilerin getirdiği güvenlik gereksinimleri, gereksinimleri gerçekleştirecek yapıların tesisi, bu yapıların sürekli gözetim ve denetim ihtiyacı, siber güvenlik yönetişiminin de bir hayat döngüsü süreci içerisinde takibini ve güncellenmesini gerektirmektedir.

Bu noktada ülkemizde siber güvenlik alanında tekil ihtiyaçlara odaklı olarak hazırlanmış dağıtık yapıdaki mevzuatın yeni hükümet sisteminin yapısına uygun olarak rol ve sorumlulukları netleştiren, teknolojik gelişmelere ve yeni nesil siber tehditlere karşı ulusal

mukavemeti artıracak bütüncül bir yaklaşımla yeniden düzenlenmesi atılacak en doğru adımlardan biri olacaktır.

Bugün dijitalleşmenin geldiği noktada siber güvenliğin yalnızca savunma bakış açısıyla değil, caydırıcı bir siber güç olma vizyonu doğrultusunda daha geniş bir perspektifle ele alınması gerekmektedir. Önümüzdeki süreçte ulusal siber güvenlik yönetişiminin savunmanın yanında ofansif güvenlik, kapasite geliştirme, denetim ve siber suçlarla mücadele başlıklarında kamu, akademi, özel sektör ve hatta bireyleri de kapsayacak yeni bir yapıya kavuşturulması en önemli önceliğimiz olacaktır.

Ulusal Dijital Ekosistem için Uluslararası İş Birlikleri

Millî Teknoloji Hamlesi, ulusal düzeyde uygulamaların yanı sıra, ulusal sınırlarımızın ötesindeki gelişmeleri de takip etmeyi gerektirmektedir. Bu düzeyde kapsayıcı bir girişime uygun olarak Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'nin dijital dönüşüm alanında uluslararası iş birliğine yaklaşımı iki temel yapı taşı üzerine inşa edilmiştir. Bu yapı taşlarının ilki, ulusal dijital ekosistemimizi güçlendirecek uluslararası iş birliklerini kurmaya odaklanmaktadır. Uluslararası kuruluşların çalışmalarına katılım sağlamanın belli gerekçeleri vardır. Bu gerekçelerin ilki ülke deneyimlerini takip ederek ulaşılan ve ulaşılmaması gereken referansları belirlemektir. Veri mahremiyeti gibi spesifik alanlarda strateji ve politika oluşturma süreçlerini desteklemektir. Son vurgulanacak gerekçe ise uluslararası müzakerelerde ülkemizin dijital dönüşüm, yapay zekâ ve diğer ilgili alanlara yönelik yaklaşımını ortaya koymaktır. Bu gerekçeler çerçevesinde, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD), Avrupa Komisyonu, Dünya Bankası, G20, Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) gibi Türkiye'nin üyesi olduğu birçok uluslararası ve bölgesel kuruluşun çatısı altında yer alan ilgili çalışma gruplarına katılım sağlanmaktadır. Söz konusu kuruluşların çatısı altında devam eden çalışmaların kapsamı, dijital devlet gibi kapsamlı bir alanın değerlendirmesi gibi genel bir bakışın yanı sıra, yapay zekâda veri etiği gibi çok daha özel ve spesifik alanları da içermektedir.

Genel düzeyde Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, AB müktesebatına uyum sürecinde dijital dönüşümdeki ilgili gelişmeleri güncelleyerek ülkemizin yıllık raporuna katkı sağlamaktadır. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, aynı zamanda OECD ile iş birliği içinde; Türkiye'nin dijital devlet sistemini derinlemesine incelemesi için Dijital Devlet Değerlendirmesi (DGR) çalışmasını yürütmektedir. Değerlendirmenin sonuçları, e-devlet politikamızın daha da iyileştirilmesine ve hâlihazırda çalışmaları devam eden kapsayıcı Dijital Devlet Stratejisinin oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Özellikli dijital devlet alanında Türkiye, uluslararası endekslerdeki dünya sıralamalarında gelişmiş ülkeler arasında yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler (BM) 2001 yılından beri 193 ülkeyi kapsayan e-Devlet Gelişmişlik Endeksini (EGDI) hazırlamaktadır. BM e-Devlet Araştırma Raporunda, EGDI kapsamında üç endeks yer almaktadır. Bunlar; e-Katılım Endeksi, Açık Devlet Geliştirme Endeksi (OGDI) ve Yerel Çevrimiçi Hizmet Endeksi (LOSI) olarak sıralanabilir. Türkiye, e-Katılım Endeksi'nde 2016 yılında 60. sıradan 2020 yılında 16. sıraya yükselerek önemli bir gelişme kaydetmiştir. Açık Devlet Geliştirme Endeksinde (OGDI), Türkiye yüksek puan alan ülkeler arasında yerini almıştır. Yerel Çevrimiçi Hizmet Endeksi (LOSI) ilk olarak; 2018 yılında pilot olarak 40 şehir için ölçülmüş ve 2020 raporunda 86 şehir için bilgi sunulmuştur (United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2020).

Öte yandan, Avrupa düzeyinde E-Devlet Kıyaslama Raporu yıllık olarak Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanmaktadır (European Commission, Directorate-General for Communications, Networks Content and Technology, 2021). 2022 yılı Haziran ayının sonunda (2020 ve 2021 yılı verileriyle) yayımlanması planlanan 2022 yılı raporunda, Türkiye'nin toplam %72'lik puanla 16. sırada yer alması beklenmektedir. Son değerlendirilen 2021 yılı verileri göz önüne alındığında, aynı yaşamsal olayların değerlendirildiği bir önceki dönem verisine göre (2019) ülkemizin 13. sıradan 5. sıraya yükselmesi beklenmektedir.

Ayrıca, ilki Dünya Bankası tarafından gerçekleştirilen ve kamudaki dijital dönüşüme odaklanan GovTech Olgunluk Endeksi, ülkeleri 4 grup altında kategorize etmiştir. Toplam 198 ülke arasında, 2021 yılında Türkiye A Grubunda yer alarak 4 grup içerisindeki ilk %21'lik kesimi oluşturan "GovTech Liderleri" arasında tanımlanmıştır (Dener ve diğerleri, 2021).

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'nin uluslararası iş birliğine yaklaşımının ikinci yapı taşı ikili ilişkiler oluşturmaktadır. Türkiye'nin dijital alanda becerilerini ve ilerlemelerini uluslararası çapta tanıtmak için diğer ülkelerle doğrudan diyalog geliştirmek elzemdir. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Yüksek Düzeyli Stratejik İş birliği Konseyi (YDSK) ve Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) gibi ikili iş birliği mekanizmalarından yola çıkarak odak ülkeler belirlemiş ve iki ülke için de fayda sağlayacak muhtemel iş birliği alanlarını keşfetmek için müzakereler yürütmüştür.

Ayrıca Türkiye'nin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ile müstesna bir ilişkisi vardır. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, KKTC'de dijital devlet altyapısının oluşturulması ve kamu bulut hizmetleri temelini kurulumu sorumluluğunu üstlenmiştir.

Dijital dönüşüm; küresel anlamda ülkeler için yönetişimin geliştirilmesi, iktisadi kalkınmanın iyileştirilmesi ve demokratik kurumların güçlendirilmesi için en öncelikli konumda yer almaktadır. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi olarak Milli Teknoloji Hamlesine katkı sağlamak için çok taraflı ve ikili ilişkilere yüksek seviyede önem atfetmekteyiz. Uluslararası kuruluşlar bünyesinde çalışmalarımızı yoğunlaştırarak ve çok uluslu iş birlikleri geliştirerek, sadece güncel araştırmalardan ve politika geliştirme girişimlerinden istifade etmiyor, aynı zamanda dijital dönüşüm alanında Türkiye'nin gelişimini uluslararası düzeyde endeks ve sıralamalara dâhil ederek tanıtıma katkı sağlıyoruz. Benzer şekilde, diğer ülkelerle iş birliklerini geliştirmek için ikili müzakereler gerçekleştirerek ulusal dijital ekosistemimizi teşvik ediyor ve geliştiriyoruz.

Kaynakça / References

- Dener, C., Nii-Aponsah, H., Ghunney, L. E., & Johns, K. D. (2021). *GovTech Maturity Index: The state of public sector digital transformation*. World Bank Publications. <http://hdl.handle.net/10986/36233>
- European Commission, Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology. (2021). *EGovernment Benchmark 2021: Entering a new digital government era: Country factsheets*. Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2759/485079>

Sağlık Bakanlığı. (2021). *Sağlık istatistikleri yıllığı 2019*.
<https://dosyashb.saglik.gov.tr/Eklenti/40564,saglik-istatistikleri-yilligi-2019pdf.pdf?0>

United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2020). *United Nations E-Government Survey 2020: Digital government in the decade of action for sustainable development*. United Nations. <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2020>

Yazar Hakkında / About Author

Dr. Ali Taha KOÇ | Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi | [ali\[at\]yaani.com](mailto:ali[at]yaani.com) | ORCID: 0000-0002-9144-5974

Tam burslu olarak girdiği Bilkent Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği bölümünden 2001 yılında mezun oldu. Yüksek lisans ve doktorasını yine burslu olarak ABD'deki Dallas Texas Üniversitesi Elektrik Mühendisliği bölümünde tamamladı. 2006 yılında araştırma ve geliştirme (AR-GE) mühendisi olarak ABD'de Intel'de çalışmaya başlayan Dr. Ali Taha KOÇ, Intel'de bulunduğu süre içerisinde 61 patent geliştirdi ve 23 makalesi bilimsel dergilerde yayımlandı. Intel'de uluslararası birçok proje geliştirip, yönetti ve 2013 yılında en çok patent üreten ve ödül alan 10 mühendisten biri oldu. 2014 yılında Türkiye'ye dönüşü sonrasında Başbakanlık Başmüşaviri olarak göreve başladı ve aynı yıl Cumhurbaşkanlığı Bilgi Teknolojileri Başkanlığı'na atandı. Eş zamanlı olarak tüm bakanlıklardan ve güvenlik birimlerinden bilgi akışını sağlayan Cumhurbaşkanlığı Devlet Bilgi Koordinasyon Merkezi'nin (DBKM) kurulum sürecini yönetti. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın tensipleriyle, 12 Eylül 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığına atandı. Cumhurbaşkanlığı'ndaki görevlerinin yanı sıra, TÜRKSAT Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş. yönetim kurulu üyesidir. Bilkent Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora dersleri de vermektedir. Lisanslı bir pilot olan ve çok iyi derecede İngilizce bilen Dr. Ali Taha KOÇ, evli ve bir çocuk babasıdır.

Dr. Ali Taha KOÇ | Digital Transformation Office of the Presidency | [ali\[at\]yaani.com](mailto:ali[at]yaani.com) | ORCID: 0000-0002-9144-5974

He completed his undergraduate degree in 2001 at Bilkent University, Department of Electrical and Electronics Engineering with a full scholarship. Afterward, he received his master's and doctorate degrees in the Department of Electrical Engineering at the University of Texas at Dallas, both with full scholarships. KOÇ joined Intel USA in 2006 as a research and development (R&D) engineer. During his tenure at Intel, he developed 61 patents, published 23 scientific articles, and developed and managed several international projects. In 2013, he became one of the 10 awarded engineers who developed the most patents. After returning to Türkiye in 2014, he started to work as the Chief Counsellor of the Prime Ministry, and in the same year he was appointed as the Head of Information Technologies of the Presidency. During his tenure at the Presidency, he also managed the formation of the State Information Coordination Center (SICC) in the Presidency Security Policies Department and started the information flow from all ministries and security units to the Presidency. By discretion of H.E. President Recep Tayyip ERDOĞAN, KOÇ was appointed as the Head of the Digital Transformation Office on 12 September 2018. Besides his duties at the Presidency, he is also a board member of TURKSAT Satellite Communications Cable TV and Business Inc. KOÇ teaches graduate and doctorate courses at the Department of Electrical and Electronics Engineering at Bilkent University. He is also a licensed pilot, fluent in English, and married with one child.